

PAULIUS NORMANTAS

(1948 06 08–2016 01 07)

LITHUANIAN TRAVELER, ORIENTALIST,
PHOTOGRAPHER, AND POET

Paulius Normantas was born in Kalniškės (Akmenė district). In 1974, he graduated from Vilnius University. Since 1983, he is a member of the Union of the Lithuanian Art Photographers. Also he is a member of the Union of the Hungarian Art Photographers, the Lithuanian Journalist Union, and the International Journalist Union as well as a member of the Hungarian Art Foundation and academic of Hungarian Academy of Arts.

Along with Algimantas Švėgžda and Jurga Ivanauskaitė, Paulius Normantas is a prominent figure of the tiny Lithuania culture characterized by its maximalist humanistic aspirations – something not true of the cultures of big nations. The cycles of Normantas's photos perpetuate the essential life moments of various ethnic groups of Tibet, Nepal, Kashmir, Sri Lanka, Cambodia, and Igarka. The photos are highly valuable not only as the artistic expression of personal experience but also they are important as ethnographic and artistic documents. Perhaps the most valuable are those photos which show the traces of now vanishing exotic cultures reminding the world of the great losses. But, unfortunately, so far, the significance of Normantas's thirty years of work is not adequately appreciated.

PAULIUS NORMANTAS

(1948 06 08–2016 01 07)

LIETUVOS KELIAUTOJAS ORIENTALISTAS,
FOTOGRAFAŠ, ETNOGRAFAŠ, POETAS

Gimė Kalniškėse, Akmenės raj. 1974 m. baigė Vilniaus universitetą. Nuo 1983 m. – Lietuvos fotomenininkų sąjungos narys. Vengrijos fotomenininkų sąjungos, Lietuvos žurnalistų sąjungos ir Tarptautinės žurnalistų sąjungos narys. Vengrijos dailės fondo narys, Vengrijos menų akademijos tikrasis narys – akademikas.

Paulius Normantas greta Algimanto Švėgždos, Jurgos Ivanauskaitės – unikali negausios lietuvių tautos kultūros figūra, kuriai savo kūrybos humanistiniu patosu, aprėptimi ir maksimalistiniais siekiais nedaug rasime analogų kitose didžiosiose pasaulio šalyse. Normanto fotografijų ciklai tarsi išplėšia iš būties srauto esminius istorinio Tibeto, Nepalo, Kašmyro, Šri Lankos, Kombodžos tautų, Igarkos krašto, encų, nencų, ugrų-finų ir daugelio kitų etninių grupių gyvenimo fragmentus. Šios fotoepopėjos – ne tik lakštuose įamžinti kelionių, asmeninės patirties įspūdžiai, bet ir didžiai vertingi unikalių tautų kultūros istorijos, antropologijos, etnografijos fotomeno istorijos dokumentai. Normanto jau per tris dešimtmečius „rašomame“ daugelio egzotiškų Rytų tautų ir etninių grupių fotometraštyje – daug svarbių istorijos faktų, detalių, spalvingų personažų, nykstančių kultūrų pėdsakų, kuriuos labai svarbu šiandien priminti pasauliui. Tik kol kas jo metraštinės fotoepopėjos reikšmė ateičiai dar menkai suvokiama.

Vengdamas puošnios retorikos, Normantas savo santūriais rytietišku fotoepopėjų ciklais tarsi sugrąžina prarasto rojaus pasaulį, kuriame žmogus sugyvena su gamta, išmokęs prisitaikyti prie jos stichijų. Jo lakštuose svarbiausia ne visuomet maloni gyvenimo proza, dramatiškos kolizijos, sudėtingos gyvenimo ir mirties metamorfozės. Autorius objektyvą pirmiausia nukreipia į paprastus žmones, gyvenančius savoje aplinkoje. Intymiose, jautraus psychologizmo kupinose nuotraukose sąmoningai išvengta išorinio deklaratyvumo, pigių efektų, jaučiamas potraukis prie asketiškos metaforų, pustonių kalbos. Su meile ir nuoširdžiu dėmesiu jis žvelgia į išnykusių ainių kultūros reliktus, nykstančių encų, nganasanų, nencų, votų, lyvių, vepsų, sparčiai prarandančių tautinį tapatumą ir kalbą, ugrų-finų tautų pasaulį, stebi Tibeto tradicinių kultūros formų irimą. Iš jo fotolakštų tarsi priekaištaudami mums žvelgia pasmerkti prarandančių ateities perspektyvas unikalių negausių tautelių „paskutiniai mohikanai“. Normanto ciklai skamba kaip *requiem* išnykusioms ir nykstančioms tautoms, priekaištuoja ir verčia susimąstyti apie paradoksalius civilizacijos raidos klystkeliuos.

Tai konceptualus menas, fiksuojantis unikalius kultūros reiškinius. Autorius vengia primesti savo kriterijus. Žavi ne tik įvairias kasdienio gyvenimo akimirkas

sustabdžiusių fotolakštų meniškumas, sugestyvumas, subtili metaforų, simbolių kalba, bet ir brandžiai asmenybei būdingas sugebėjimas plačiai, be rasinių ir ideologinių stereotipų vertinti kitų tautų gyvenimą ir pastebėti ne tik skirtumus, bet ir giminybę bei visiems svarbias dvasines vertybes. Geriausiuose nuotraukų cikluose jis jautriai perteikia nykstančių tautų tragediją, kenčiančių žmonių skausmą, viltis, meditacijų ir dvasinio nušvitimo akimirkas. Čia netikėtai atsiveria naujos laiko ir erdvės dimensijos, „kitos“ tautos drama tampa sava, suprantama. Žvelgdamas į lakštuose įamžintų žmonių veidus, jų gyvenamosios erdvės detales, visur regi tradicinių gyvenimo normų irimo pėdsakus, atsiveriančias nebūties pragarmes.

Šis didis humanistas savo kūriniams verčia susimąstyti, kokia aktuali šiandien, kultūrų niveliacijos ir standartizacijos laikais, negausių tautų išlikimo, išgyvenimo, jų kultūros lobyno išsaugojimo problema. Ši natūraliai, be išorinio patoso parodoma humanistinė pozicija yra labai svarbi šiandien, kai sočios vartotojų visuomenės savo cinišku abejingumu, tylėjimu palaimina čekėnų, kurdų, tibetiečių ir kitų tautų genocidą, palieka iškiliausiems šių savo žmogišką orumą ginančių tautų atstovams teisę tik išdidžiai mirti. Normanto nuotraukose daug išvirkštinės, tamsios, paprastai nerodomos gyvenimo pusės įvaizdžių, skausmo, psichologinės įtampos, destrukcijos, pasmerktumo nuojautos. Gyvenimas čia slegiamas mirties ženklų, nuolat jaučiamas jos bauginantis artumas. Fotografas yra su pažemintaisiais, skriaudžiamaisiais, išgyvenančiais žmogaus būties tragizmą.

Akademikas Antanas ANDRIJAUSKAS

EKSPEDICIJOS

1983–1992 m. – Rusija (Šiaurės ir Sibiro nykstančių tautų etnografinio fotometraščio kūrimas);	1997, 1999, 2008 m. – Mustango Karalystė (Nepalas);
1989–1994 m. – Tibetas;	1997–1998, 2005 m. – Tailandas;
1989, 1993, 1994 m. – Kinija;	1997, 2001, 2002, 2010 m. – Kambodža;
1990 m. – Kazachstanas;	2000–2001 m. – Mianmaras (Birma);
1991–1994, 1999, 2004, 2006, 2012 m. – Indija;	2001, 2003, 2007 m. – Butano Karalystė;
1991, 1993 m. – Pakistanas;	2002 m. – Vietnamas;
1994, 1997, 1998, 1999 m. – Nepalas;	2003 m. – Laosas;
	2004 m. – Indonezija;
	2005, 2006 m. – Šri Lanka;
	2012 m. – Pietų Korėja.

PAGRINDINĖS INDIVIDUALIOS PARODOS

1984 m. – Viena, Austrija;	1997 m. – Traigli, Airija;
1990 m. – Geteborgas, Švedija;	1997 m. – Venecija, Italija;
1993 m. – Delis, Indija;	2001 m. – P. Normanto galerija „Himalajai“, Nida;
1994 m. – Paryžius, Prancūzija;	2000, 2001, 2003 m. – Pnompenis, Kambodža;
1986, 1991, 1993, 1994, 1997 m. – Helsinkis, Suomija;	2006 m. – Bankokas, Tailandas;
1991, 1992, 1993, 1995, 1996, 1997, 1998, 2001, 2002 m. – Vilnius;	2012 m. – Yeasu, Pietų Korėja.
1991, 1992, 1993, 1995, 1996, 1997, 1998, 2000, 2001, 2002 m. – Budapeštas, Vengrija;	

LEIDINIAI

Autorinių fotografijų knygos

1. Normantas, Paulius. *Vanishing Sources* [Nykstantys šaltiniai]. – Budapest, 1990.
2. Normantas, Paulius. *The Invinincible Amdo Tibetians* [Nenugalėtieji Amdo tibetiečiai]. – Helsinkis, 1990.
3. Normantas, Paulius. *Budos vaikai: tibetiečiai, ladakiečiai–zanskariečiai, mustangiečiai, dolpiečiai*. – Vilnius, 1999.
4. Normantas, Paulius. *Korosi Csoma Sįndor valosįgos es alombėli utjan (Following the Footsteps and Dreams of Sandor Korosi Csoma)*. – Budapest, 2001.
5. Normantas, Paulius. *Neringos kopos. Žemaičių laidotuvės. Kryžių kalnas. Orvydų sodyba*. – Vilnius, 2002.
6. Normantas, Paulius. *Wars and Peace. In memoriam Robert Capa*. – Budapest, 2004.
7. Normantas, Paulius. *Baltas*. – Vilnius, 2005.
8. Normantas, Paulius. *Fourteen Brothers*. – Budapesten.
9. Normantas, Paulius. *Žmonės ir šventyklos*. – Vilnius, 2006. Butanas.
10. Normantas, Paulius. *Butanas. Drakonų ir maldų karalystė*. – Vilnius, 2008.
11. Normantas, Paulius. *Auksinis Budos vėjas*. – Vilnius, 2009.
12. Normantas, Paulius. *Keturios Budos pėdos: keturi šventieji miestai*. – Vilnius, 2012.

Apdovanojimai

- 1992 m. – „Pro Cultura Hungarica“ medalis, Vengrija;
 1997 m. – Rudolfo Balogho premija, Vengrija;
 1999 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinas;
 2004 m. – Vengrijos kūrėjų asociacijos Didysis prizas (Grand Prix of the Hungarian Artists Association);

- 2006 m. – Vengrijos fotografų sąjungos Didysis prizas (Grand Prix of the Hungarian Photographers Association);
2006 m. – Vengrijos Respublikos ordino Riterio kryžius (Order of Merit of the Hungarian Republic, Knight's Cross);
2007 m. – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kultūros ir meno premija;
2008 m. – Lietuvos žurnalistų sąjungos medalis;
2008 m. – LATGA „Aukso žvaigždė“;
2008 m. – Vengrijos Sabolčo–Satmaro–Berego apskrities medalis (Szabolcs–Szatmar–Bereg Medal);
2009 m. – Žemaičių šlovės žvaigždė;
2009 m. – Vengrijos nepriklausomų žurnalistų sąjungos sidabro medalis.

Fotografijos kolekcijose

Lietuvos fotomenininkų sąjunga, Vilnius;
Lietuvos dailės muziejus, Vilnius;
Vengrų fotografijos muziejus, Kecskemetas, Vengrija;
Suomių tautos muziejus, Helsinkis, Suomija;
Etnografijos muziejus, Budapeštas, Vengrija.

Atskiri darbai yra Prancūzijos, Austrijos, Italijos, Švedijos, Suomijos, Vengrijos, Rusijos ir daugybėje Rytų ir Vakarų šalių fotografijos privačiose kolekcijose.